

روزنامه صبح غرب کشور

صاحب امتیاز: مسعود جوادنلد | سردبیر: زهره پوروهایی

چاپ: پیام رسانه | نشانی تحریریه: همدان، خیابان پاستور، کوچه شهید عزیزبان، پلاک ۵۹

سپهرغرب، گروه گردشگری – شهره

کرمی؛ مدیر مؤسسه هوش مصنوعی و زیست مجازی ایران با اشاره به اینکه هوش مصنوعی باید به عنوان مکمل و شتاب‌دهنده خلاقیت مورد استفاده قرار گیرد، نه جایگزینی برای ذهن انسان. گفت؛ بهترین نگاه به هوش مصنوعی، دیدن آن به عنوان آیین‌های است که برای بازتاب ابعاد ناشناخته خلاقیت انسان باشد. این فناوری می‌تواند جنبه‌های تازه‌ای از اندیشه و هنر را آشکار کند، اما تصمیم نهای، ادراک و خیال باید همواره در اختیار انسان باقی بماند. تنها با چنین نگاهی است که می‌توان از هوش مصنوعی نه برای حذف انسان، بلکه برای افزایش توان خلاقه او بهره برد.

در عصر هوش مصنوعی، هنگامی که ماشین‌ها دیگر صرفاً ابزاری برای انجام محاسبات سریع نیستند، بلکه به شرکایی بالقوه در آفرینش و نوآوری بدل شده‌اند، پرسش‌های بنیادینی درباره ماهیت خلاقیت، نقش انسان در فرآیند آفرینش و آینده هنر و فرهنگ در حال شکل‌گیری است. هوش مصنوعی، با توانایی بی‌نظیری در تحلیل داده‌ها، تشخیص الگوها و تولید محتوای بدیع، به عرصه‌های مختلف زندگی بشر، از علم و فناوری گرفته تا هنر و صنایع‌دستی، رخنه کرده و چشم‌اندازهای تازه‌ای را پیش روی ما گشوده است.

اما این پیشرفت شگرف، نگرانی‌هایی را نیز برانگیخته است. آیا هوش مصنوعی می‌تواند جایگزین خلاقیت انسانی شود؟ آیا هنرمندان و خالقان آثار در آینده‌ای نه چندان دور، از صحنه آفرینش کنار گذاشته خواهند شد؟ آیا شاهد یکسان‌سازی و تقلیل تنوع فرهنگی در اثر تولید انبوه آثار هنری توسط ماشین‌ها خواهیم بود؟ این پرسش‌ها، هرچند نگران‌کننده، نباید ما را از درک فرصت‌های بی‌شماری که هوش مصنوعی می‌تواند در اختیارمان قرار دهد، بازدارند.

هوش مصنوعی، به مثابه یک آینه، توانایی آن را دارد که وجوه پنهان و ناشناخته‌ای از خلاقیت انسانی را آشکار سازد. این ابزار قدرتمند، می‌تواند به هنرمندان و طراحان کمک کند تا ایده‌های خود را با سرعتی بیشتر و کیفیتی متفاوت به مرحله اجرا درآورند. الگوهای نوینی را در آثار خود کشف کنند و مرزهای هنر و طراحی را گسترش دهند. هوش مصنوعی می‌تواند به مثابه یک همکار خلاق، یک منبع الهام بی‌پایان و یک ابزار قدرتمند برای تحقق رویاهای هنری عمل کند.

با این حال، نباید فراموش کرد که هوش مصنوعی، صرفاً یک ابزار است و نه یک خالق. این انسان است که با استفاده از هوش مصنوعی، می‌تواند آثار هنری بدیع و ارزشمندی را خلق کند. نقش انسان در فرآیند خلاقیت، همچنان محوری و تعیین‌کننده است. هوش مصنوعی، می‌تواند به ما کمک کند تا سریع‌تر و بهتر خلق کنیم، اما نمی‌تواند جایگزین تحیل، احساسات، ارزش‌ها و دیدگاه‌های منحصربه‌فرد انسانی شود.

در گزارش قبلی که در شماره ۳۱۴۵ روزنامه چاپ شد در گفت وگو با دکتر مهدی طریقت، استاد دانشگاه که رئیس اندیشکده و پردیس هوش مصنوعی و متاورس و مدیر مؤسسه هوش مصنوعی و زیست مجازی ایران به تعریف هوش مصنوعی و کاربرد آن در صنایع به تفصیل پرداختیم و در این شماره در خصوص هوش مصنوعی و نقش آن مستندسازی و احیای هنرهای سنتی، مدل‌های تصویری، آیا هوش مصنوعی می‌تواند به اصالت هنرهای دستی آسیب بزند؟ و اینکه هوش مصنوعی، تنها تهدید است؟ یا فرصتی برای ارتقای هنر دوستی؟ پرداخته‌ایم که در ادامه می‌خوانید:

■ چقدر امکان دارد هوش مصنوعی در مستندسازی و احیای هنرهای سنتی نقش داشته باشد؟

در پاسخ به این پرسش باید بگویم این امکان نه تنها کاملاً محتمل بلکه در بسیاری از جنبه‌ها از هم‌اکنون محقق شده و در آینده‌ای بسیار نزدیک ابعاد گسترده‌تری از آن به تجربه زیسته ما وارد خواهد شد. در واقع، ما با تحولی روبه‌رو هستیم که نه در حاشیه، بلکه در بطن جریان بقا، انتقال و احیای فرهنگ سنتی قرار گرفته و همین تواند جایگاه هنرهای اصیل را در یک جهان به‌شدت دیجیتالی، نه تنها حفظ بلکه تقویت کند.

■ هوش مصنوعی و هنرهای سنتی؛ پیوندی نوین برای حفظ میراث فرهنگی

پاسخ به این پرسش نیازمند نگاهی عمیق و ترکیبی‌ست، چرا که ما در حال صحبت درباره‌ی تلاقی دو جهان کاملاً متمایز اما به‌نحو عجیبی مکمل هستیم؛ از یک سو، جهان هنرهای سنتی، با همه‌ی غنا، پیچیدگی و ظرافت تاریخی‌اش، و از سوی دیگر، جهان نوظهور و پرشتاب هوش مصنوعی، با ظرفیت‌هایی که تا همین چند سال پیش در مرز خیال و علم قرار داشت. در چنین

تلفن دفتر مرکزی: ۰۳۲۳۰ - ۱۰۸۱ | امور مشترکین: ۰۹۱۸۳۱۶۸۵۷۴

صاحب امتیاز روزنامه: ۰۹۱۸۸۳۱۵۴۱ | آگهی‌ها: ۰۲۸۵۴۰ - ۰۸۱

پيامک: ۰۳۰۰۸۱۸۲۰ | ارتباط با تحریریه: ۰۲۸۲۷۳۹۹۰ - ۰۸۱ | دورنما: ۰۲۸۲۸۱۸۴۹ - ۰۸۱

ا گستره توزیع: استان‌های ایلام - کرمانشاه - کردستان - مرکزی - همدان |

امام علی عليه‌السلام فرمودند: دانش، میزانی است گرانمایه و آداب، زیورهایی نو به نو و اندیشه، آینه‌ای صافی است.

sepehrgharb.news | Email: sepehrgharb.news@gmail.com | www.sepehrgharb.ir

مدیر مؤسسه هوش مصنوعی و زیست مجازی ایران مطرح کرد:

هوش مصنوعی؛ آینه‌ای برای برافروختن شعله خلاقیت انسانی

غفلت کرد. نخستین و شاید مهم‌ترین آن، خطر از دست رفتن عمق معنایی در آثار هنری ست. الگوریتم‌های هوش مصنوعی بر اساس تحلیل آماری، الگوهای موجود را بازترکیب می‌کنند؛ اما قادر به درک معنا، تجربه زیسته، یا یافت فرهنگی یک ایده نیستند. آن‌چه تولید می‌کنند، اغلب در سطح فرم و ظاهر زیباست، اما بی‌ریشه، بدون حافظه و فاقد جهان‌بینی شخصی یا نگاه منحصر به فرد خالق انسانی.

استفاده افراطی و بی‌تأمل از این تصاویر ممکن است به مرور منجر به یکسان‌سازی زیبایی‌شناسی، کلیشه‌سازی دیداری و تولید انبوه طرح‌هایی شود که گرچه چشم‌نوازند، اما فاقد آن ویژگی‌هایی هستند که به یک اثر هنری هویت می‌بخشد.

■ مالکیت در عصر دیجیتال؛ چالش‌های حقوقی آثار تولیدشده توسط هوش مصنوعی

از سوی دیگر، انکای بیش از حد به مدل‌های تولید "در ذهن طراح بینجامد. آن‌گاه به جای خلق از درون، ذهن طراح به واکنش نسبت به داده‌های بیرونی محدود می‌شود؛ به‌جای تجربه‌ی شکل‌گیری ایده از دل خاموشی، تردید و آزمون، ما با طراحانی مواجه خواهیم شد که در واقع بیشتر انتخاب‌گرند تا خالق. به‌ویژه در نسل‌های جوان‌تر که با این ابزارها از بدو ورود به عرصه هنر آشنا می‌شوند، خطر آن وجود دارد که فرآیند خلق به‌جای آن‌که از درون خودآگاهی هنرمند بجوشد، به پاسخ‌گویی سریع به تصاویر پیشنهادی ماشین محدود شود.

از بعد حقوقی و اجتماعی نیز ابهامات بسیاری در این حوزه وجود دارد. وقتی تصویر خلق‌شده توسط هوش مصنوعی، بر پایه داده‌های جمع‌آوری‌شده از میلیون‌ها اثر پیشین به وجود می‌آید، آیا این تصویر واقعاً اصیل است؟ چه کسی صاحب آن است؟ آیا کسی که متن اولیه را وارد کرده؟ طراح الگوریتم؟ یا شرکتی که پلتفرم را ارائه داده؟ این پرسش‌ها به‌ویژه زمانی حساس می‌شوند که پای ارزش اقتصادی، شهرت هنری یا رقابت حرفه‌ای در میان باشد. اگر نظام حقوقی، مالکیت، و حق مؤلف به درستی بازتعریف نشوند، نه تنها انگیزه هنرمندان مستقل برای خلق آثار بدیع کاهش می‌یابد، بلکه زمینه سوءاستفاده، سرقت معنوی و دستکاری فرهنگی نیز فراهم می‌شود.

■ خطر شکل‌گیری ذائقه‌های هنری یکسان در عصر هوش مصنوعی

در کنار همه‌ی این موارد، باید به خطر انحصار نیز اشاره کرد. در حال حاضر، توسعه و دسترسی به پیشرفته‌ترین مدل‌های تولید تصویر در اختیار چند صرحت حرفه‌ای در میان فواریست، می‌تواند از طریق الگوریتم‌های خود، ذائقه‌ی بصری کاربران را شکل دهند، محتوا را فیلتر کنند، و به‌تدریج جریان‌های هنری را هدایت یا محدود سازند. این فرآیند می‌تواند به تدریج خلاقیت مستقل را در سایه‌ی استانداردهای از پیش‌ساخته‌شده قرار دهد و تنوع فرهنگی را در سطح جهانی تضعیف کند.

■ هوش مصنوعی در خدمت خلاقیت؛ نه رقیب انسان، که ابزاری برای شکوفایی آن

با این همه، راه‌حل نه در حذف یا نادیده‌گرفتن این فناوری‌ست، و نه در تسلیم کامل به آن. بلکه آنچه ضرورت دارد، شکل‌گیری یک رویکرد آگاهانه، اخلاق‌مدار و انسانی به استفاده از هوش مصنوعی در فرآیند خلاقیت است. این ابزارها باید به‌مثابه مکمل و شتاب‌دهنده خلاقیت دیده شوند، نه جایگزین آن. باید آن‌ها را در خدمت گشودن فضا‌های جدید برای تجربه و ایده‌پردازی به‌کار گرفت، بدون آن‌که به آن اجازه دهیم جایگاه مرکزی خلاق را از ذهن انسان برابند. هم چنین، لازم است سیاست‌گذاران، آموزشگاه‌ها، دانشگاه‌ها و نهادهای فرهنگی وارد عمل شوند و چارچوب‌هایی حقوقی، آموزشی و فرهنگی فراهم‌کنند که هم حقوق هنرمند حفظ شود، هم مخاطب آگاهانه با آثار مواجه شود، و هم فناوری در جایگاه واقعی خود باقی بماند. در نهایت، شاید بهتر باشد این ابزارها را نه تهدید، بلکه آیینیه‌ای بدانیم که قدرت دارند وجهی تازه از خیال انسانی را آشکار کنند. اما همچنان، این خیال، این ادراک، این تصمیم نهایی، باید از آن انسان بماند. تنها در این صورت است که می‌توانیم از این فناوری نه برای جایگزینی انسان، بلکه برای برافروختن دوباره شعله‌ی خلاقیت او بهره بگیریم.

■ برخی معتقدند هوش مصنوعی می‌تواند به اصالت هنرهای دستی آسیب بزند؛ دیدگاه شما چیست؟

پرسش از نسبت میان هوش مصنوعی و اصالت هنرهای دستی، بی‌تردید یکی از جدی‌ترین مباحث این روزهای تقاطع فناوری و فرهنگ

- **شنبه ۳۱ خردادماه ۱۴۰۴**
- **سال هفدهم ■ شماره ۳۱۴۷**

نماینده‌ی‌های سپهرغرب در استان‌ها

محمدسعید کناریوند (ایلام): ۰۹۱۲ ۹۲۵ ۹۴۷۸
فرزاد منتی (کرمانشاه): ۰۹۱۸ ۱۳۵ ۲۷۲۹
شیرین مرادی (کردستان): ۰۹۱۸ ۸۷۷ ۶۹۸۴
مینا یاحقی (مرکزی): ۰۹۹۰ ۱۷۹ ۴۹۰۹

است؛ پرسشی که بیش از آن‌که صرفاً فنی باشد، به نوعی گفت‌وگوی فلسفی، اخلاقی، زیبایی‌شناختی و اجتماعی درباره‌ی جایگاه انسان در عصر ماشین‌های خلاق برمی‌گردد. از همین رو، پاسخ به آن نه با قضاوت‌های شتاب‌زده، بلکه تنها از رهگذر تأملی ژرف، بینارشته‌ای و زمان‌مند ممکن خواهد بود. آنچه در این زمینه به‌وضوح دیده می‌شود، آن است که ورود هوش مصنوعی به عرصه‌های هنری، از جمله حوزه‌ی ظرفیت و ریشه‌دار هنرهای دستی، حامل همزمان دو چهره‌ی متفاوت است: فرصتی کم‌نظیر برای مستندسازی، ترویج و حتی الهام‌بخشی، و تهدیدی بالقوه برای اصالت، یگانگی و هویت اثر هنری.

■ تهدید واقعی، خود هوش مصنوعی نیست، بلکه ناآگاهی، بی‌قانونی، یا بی‌ملاحظگی ما در به‌کارگیری آن است

در نهایت، باید گفت تهدید واقعی، خود هوش مصنوعی نیست، بلکه ناآگاهی، بی‌قانونی، یا بی‌ملاحظگی ما در به‌کارگیری آن است. اگر به اصالت به‌مثابه مفهومی زنده، فرهنگی و انسانی بنگریم، و برای حفاظت از آن سازوکارهایی هوشمند، شفاف و اخلاق‌محور طراحی کنیم، آنگاه حتی در عصر هوش مصنوعی هم می‌توانیم از هنرهای شایسته‌ی صیانت کنیم؛ نه در حاشیه، بلکه در بطن فضای دیجیتال، در قلب متاورس، و در مواجهه‌ی مستقیم با جهان فردا. شرط آن است که انسان همچنان در مرکز این نظام باقی بماند، و فناوری، در جایگاه ابزار توسعه‌ی خلاقیت او حفظ شود، نه وارث بی‌چهره‌ی هنرهایی که با جان و دل خلق شده‌اند.

■ هوش مصنوعی، تنها تهدید است؟ یا فرصتی برای ارتقاء هنر دوستی؟

هوش مصنوعی را نباید صرفاً به عنوان تهدیدی برای هنرهای دستی تلقی کرد، بلکه می‌توان آن را ابزاری توانمند در خدمت هنرمندان این حوزه دانست. این فناوری می‌تواند فرآیند طراحی را با ارائه ایده‌ها و الگوهای نوین در مراحل ابتدایی تسهیل کرده و امکان شبیه‌سازی نتیجه نهایی را در اختیار هنرمندان قرار دهد.

■ عرضه آثار هنری بدون نیاز به حضور فیزیکی در بازارهای جهانی از طریق هوش مصنوعی

همچنین متاورس این قابلیت را دارد که آثار هنری را بدون نیاز به حضور فیزیکی به بازارهای جهانی عرضه کرده و از طریق هوش مصنوعی، فرآیند بازاریابی همدفند و شناخت مخاطبان بالقوه را بهینه سازد. افزون بر این، هوش مصنوعی می‌تواند در قالب آموزش مجازی، مهارت‌های دستی را شبیه‌سازی کرده و به هنرجویان آموزش دهد، که خود به حفظ روح نهفته در اثر است؛ چیزی که تا این لحظه، هیچ الگوریتمی توانسته به‌راستی بازتولیدش کند.

■ مرز میان خلق انسانی و تولید الگوریتمی روزبه‌روز مبهم‌تر می‌شود

با این حال، باید اذعان داشت که مرز میان خلق انسانی و تولید الگوریتمی روزبه‌روز مبهم‌تر می‌شود، و در غیاب چارچوب‌های حقوقی شفاف، بازارهای هنرهای دستی ممکن است با آثار مصنوعی‌ای اشباع شوند که به غلط، اصیل و انسانی قلمداد می‌شوند. این وضعیت، اگر بدون مراقبت ادامه یابد، می‌تواند هم اعتماد عمومی به بازار هنر را خدشه‌دار کند، و هم انگیزه‌ی هنرمندان اصیل را تضعیف نماید. این‌جاست که نقش نهادهای قانون‌گذار، بازارهای دیجیتال، بسترهای فروش NFT و همچنین سیاست‌گذاران فرهنگی برجسته می‌شود. باید سازوکارهایی طراحی شوند که میان آثار کاملاً انسانی، آثار الهام‌گرفته از ماشین، و آثار تمام‌ماشینی تمایز روشنی قائل شوند. ابزارهایی مانند بلاک‌چین، متادیتای هوشمند، الگوریتم‌های احراز اصالت و برجسب‌های شفاف‌ساز می‌توانند در این راستا بسیار کمک‌کننده باشند.

■ هوش مصنوعی می‌تواند دستیار هنرمند باشد

در عین حال، نباید از نقش الهام‌بخش و تکمیلی هوش مصنوعی نیز غافل شد. اگر به جای جایگزینی انسان، از این فناوری در جهت مستندسازی تکنیک‌ها، آموزش نسل‌های جدید،